

Relació entre vinculació i aprenentatge

Bowlby (1958) i l'origen de la teoria de l'aferrament

Desenvolupa un paradigma evolutiu fonamental:

- En termes de qualitat de les relacions.
- Conseqüències en les formes de relació.
- Respostes en les etapes posteriors.

EL NADÓ BUSCA:

- Protecció
- Cura
- Comprensió

ELS ADULTS OFEREIXEN:

- Atenció
- Direcció
- Orientació

EL VINCLE PROPORCIONA:

Seguretat física i emocional.

Confiança en els seus pares i altre adults com a **font** de benestar.

Construir una Identitat personal

Aptituds, coneixements i conductes valorades culturalment

Base segura des d'on explorar l'entorn

Qualitats de la figura d'aferrament

- Sensibilitat.

- Empatia.

- Capacitat de lectura emocional pedagògica.
- Capacitat de posar solucions i mobilitzar recursos.

Situació estranya

(M.Ainsworth 1960-70)

VINCLE SEGUR (65%)

- Explora de forma activa quan estan amb la mare.
- Es poden intranquil·litzar en la separació.
- Contacte físic afectuós quan torna la mare. Es tranquil·litza.

VINCLE INSEGUR AMBIVALENT (10-12%)

- Explora molt poc i es manté a prop de la mare.
- S'inquieta molt en la separació.
- Ambivalència al seu retorn, es manté a prop però es resisteix al contacte físic.

VINCLE INSEGUR EVITATIU (20%)

- Mostra una conducta exploratoria activa.
- Manifesta poc malestar en la separació.
- Ignora a la mare al seu retorn.
- Pot mostrar-se molt sociable amb estranys.

VINCLE INSEGUR DESORGANITZAT/DESORIENTAT (3-5%) (Main i Cols 1985)

- Combinació dels patrons ambivalent i evitatiu.
- Després de la separació de la figura de vincle presenta conductes contradictòries al seu retorn.

L'escola com espai de:

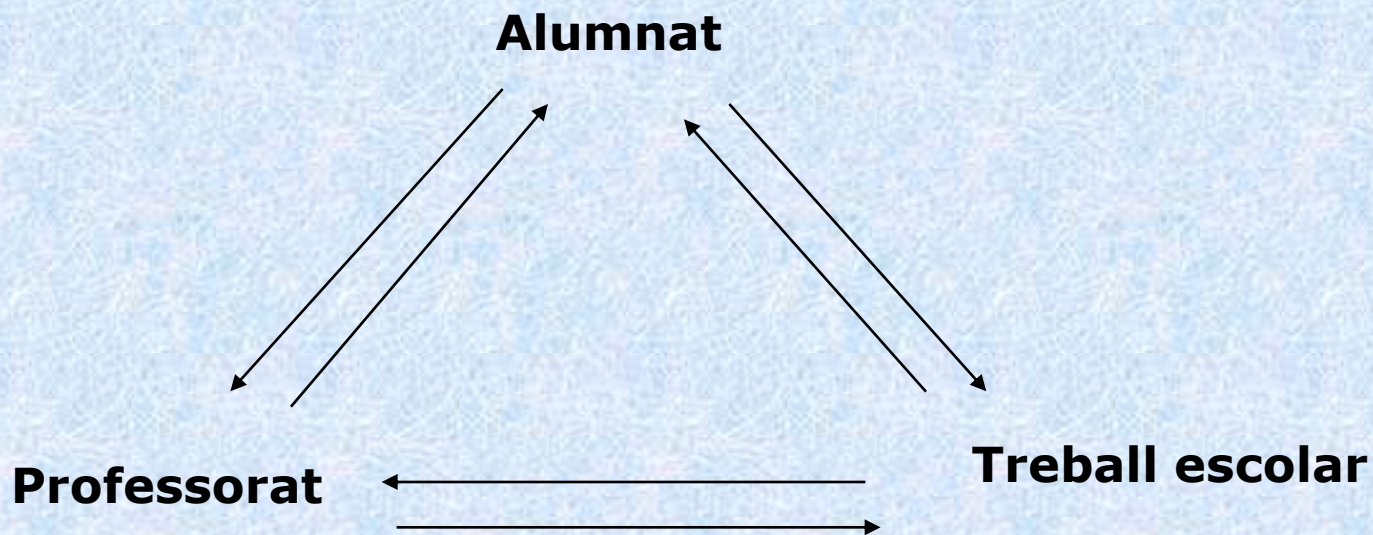
- Trobada relacional.
- Trobada social.
- Trobada educativa.

El triangle de l'aprenentatge. Associat a conductes de vinculació. Geddes (2006)

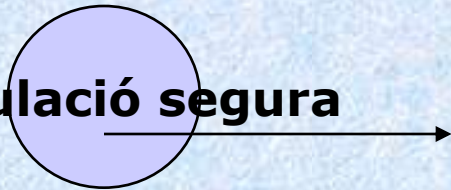
L'experiència educativa implica la capacitat de relacionar-se amb el docent i l'exigència de la tasca educativa "repte de no saber"

Vinculació i aprenentatge

Vinculació segura

- Més flexibilitat personal i autoestima.
- Menys dependència del mestre.
- Interaccions socials més positives.
- Més capacitat per adaptar-se a l'entorn escolar, social i acadèmic en el que té lloc l'aprenentatge.
- Èxit en competències socials, curiositats, jocs i exploració.

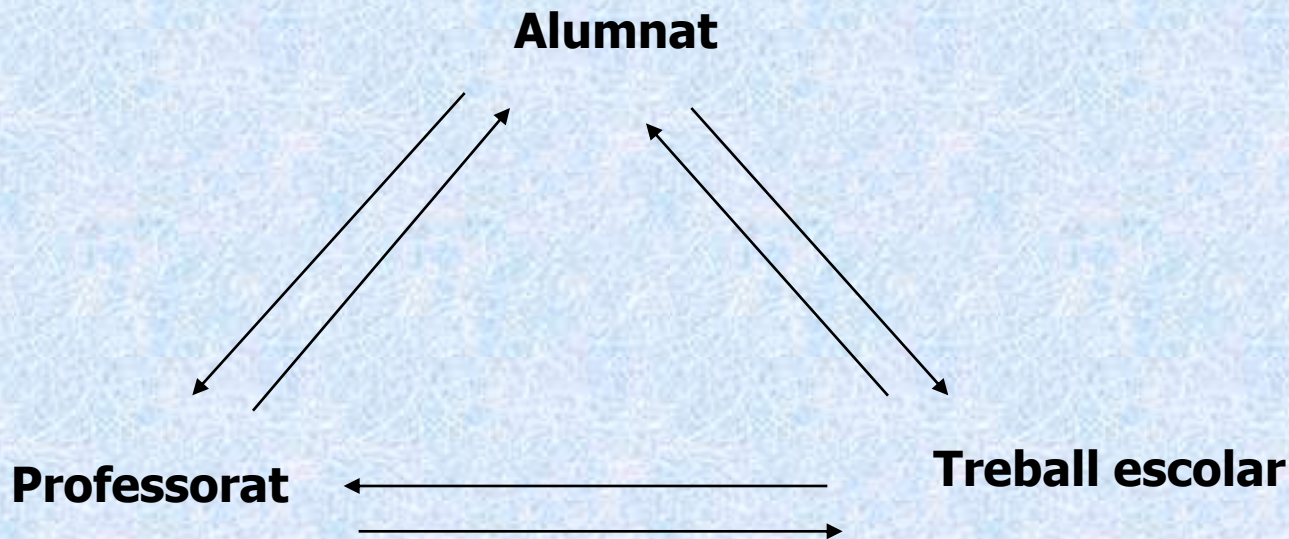

Segons investigacions fetes per Erickson i col. (1982), Engeland (1983) i Sroufe (19983)

El triangle de l'aprenentatge associat amb la conducta de **vinculació segura**

Dinàmica fluïda entre implicació, suport del mestre i participació en la tasca

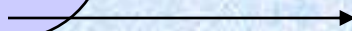

Necessiten mantenir una dinàmica fluïda d'aquest triangle

Vinculació i aprenentatge

Vinculació insegura
Ansiosa-evitativa

- Menys flexibilitat personal autoestima.
- Més preocupació per la possible pèrdua de l'adult que per activitats d'exploració.
- Menys populars entre els companys.
- Menys capacitat per adaptar-se a l'entorn escolar, social i acadèmic en què té lloc l'aprenentatge.

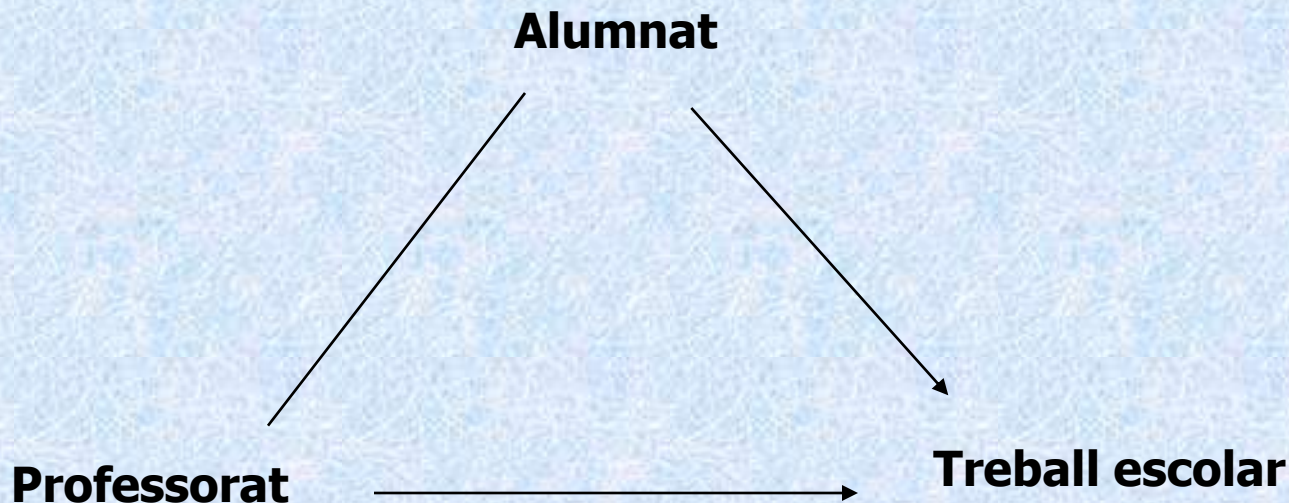
Segons investigacions fetes per Erickson i col. (1982), Engeland (1983) i Sroufe (19983)

El triangle de l'aprenentatge associat amb la conducta de **vinculació insegura evitativa**

Incertesa sobre la disponibilitat del mestre i d'acceptació i suport.

La mestra ha d'utilitzar la tasca com objecte intermediari a de passar de la tasca a la relació

L'enfocament del vincle a la tasca compartida capacita a l'alumne per experimentar l'interès en la relació

Repercussions en l'aprenentatge vinculació insegura ansiós-evitatiu

(H.Geddes 2006)

- **Actitud en la classe:**

- Rebutja la necessitat de la relació professor-alumne (rebuig abans de sentir-se rebutjat)
- Fort necessitat de control i risc de desenvolupar conductes compulsives
- Aparent indiferència davant l'incertesa de noves situacions.

- **Resposta al mestre**

- Negociació de la necessitat de recolzament i ajuda del mestre.
- Sensibilitat davant la proximitat del mestre.

- **Resposta a la tasca**

- Necessitat d'autonomia i independència del professor.
- L'hostilitat vers el mestre es dirigeix a la tasca.
- La tasca funciona com a barrera de seguretat emocional entre alumne i mestre.

- **Habilitats i dificultats.**

- Ús limitat de la creativitat.
- Elevada probabilitat de fracàs escolar
- Ús limitat del llenguatge.

Utilitzar la tasca per promoure seguretat.

Vinculació i aprenentatge

**Vinculació insegura
ansios-ambivalent**

- Emocionalment distants.
- Poques interaccions socials positives amb els companys
- Hostilitat cap a l'adult en relació amb la tasca escolar
- Activitats més centrades a mantenir l'atenció de l'adult que a experimentar a través de l'aprenentatge

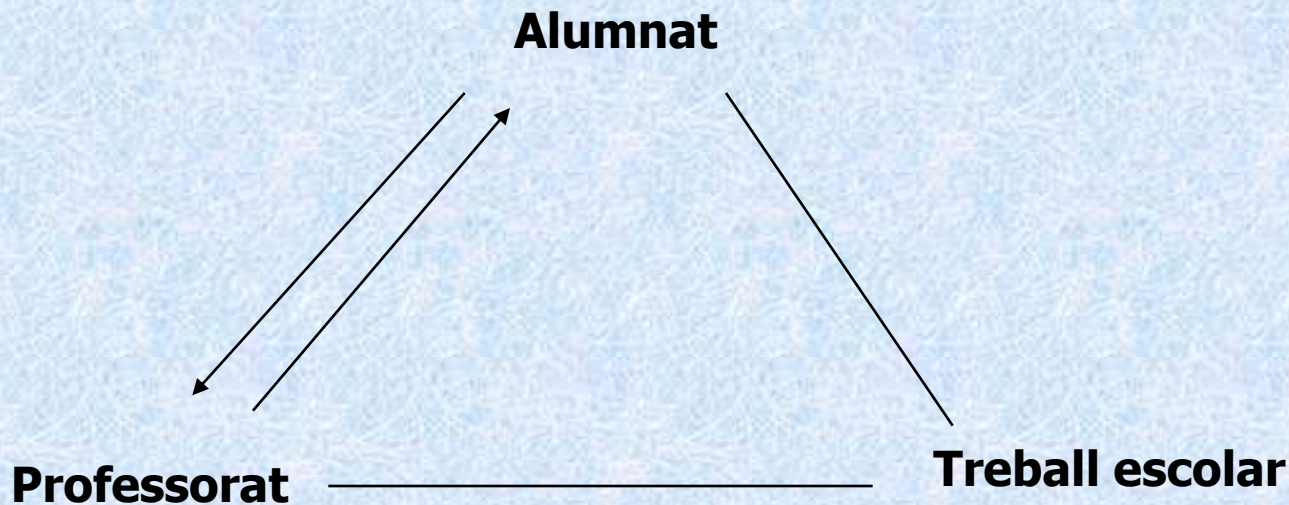

Segons investigacions fetes per Erickson i col. (1982), Engeland (1983) i Sroufe (19983)

El triangle de l'aprenentatge associat amb la conducta de **vinculació insegura ambivalent**

- Preocupació per la relació amb la mestra al marge del treball escolar.
- Nens que volen la relació però la fan tan present que cansa.
- La mestra ha d'anar passant de la relació a la tasca.

Necessiten sentir-se implicats en el treball i en les relacions

Repercussions en l'aprenentatge insegura ansiós-ambivalent

(H.Geddes 2006)

- **Actitud en la classe:**
 - Nivells alts d'ansietat i desconcert (fòbia escolar)
- **Resposta al mestre:**
 - Necessita suport mitjançant l'atenció del mestre.
 - Aparents dependència del mestre i expressió d'hostilitat al mestre.
- **Resposta a la tasca:**
 - Dificultats en l'intent davant la tasca sense suport.
 - Incapaç de fer la tasca per la preocupació de la pèrdua d'atenció.
- **Habilitats i dificultats.**
 - Provablement no desenvolupa el seu potencial.
 - Els aprenentatges poden estar acompanyats d'hostilitat.

Vinculació i aprenentatge

**Vinculació
desorganitzada** →

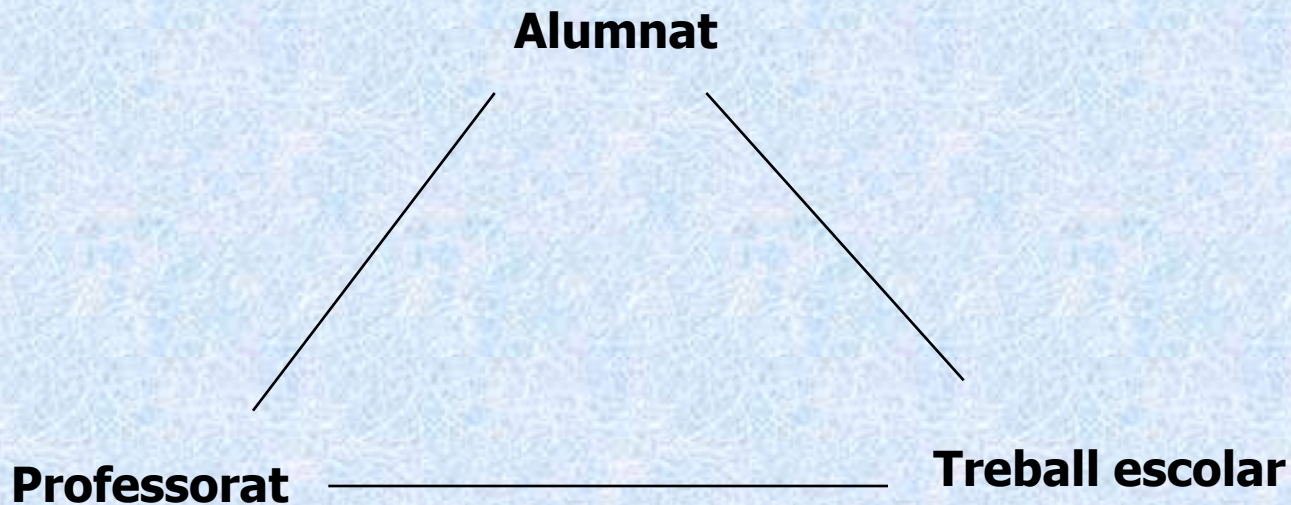
- Pautes de conducta contradictòries, lluita o fugida
- Poca capacitat per a l'autoregulació emocional
- Actuar més que comunicar mitjançant paraules o pensaments.
- Desconfiança vers els altres

No ha pogut establir un vincle que l'ajudi a explorar el món.

El triangle de l'aprenentatge associat amb conducta de **vinculació desorganitzada**

Alumnes vulnerables els quals precoçment han estat sense seguretat. La conducta més desafiant a l'escola és sovint efectuada per aquests alumnes

Necessiten seguretat, confiança i predictabilitat

Repercussions en l'aprenentatge vinculació desorganitzada (H.Geddes 2006)

- **A l'aula podem observar:**

- Comportaments reactius, agressius i provocadors.
- Desconfiança vers els altres.
- Actuar més que comunicar mitjançant paraules o pensaments.
- Poca autoconsciència o sensibilitat pels altres.
- Hipervigilància.
- Sensibilitat davant la denigració i humiliació i especialment davant del fracàs dins la tasca d'aprenentatge.
- Necessitat de tenir el control com a defensa contra les pors

Absència d'experiències d'una base segura a la infància

El tutor/a

- El tutor com a referent significatiu de l'alumne en l'escola.
- Cal que construeixi amb cada alumne un vincle afectiu de confiança mútua que doni seguretat.
- L'infant repetirà inicialment el tipus de vincle que ha construït a nivell familiar.
- **Com educadors sempre podem incidir en la millora de les relacions i fer possibles els canvis.**

Tutor@: Em pots donar una base segura que m'ajudi a aprendre amb il·lusió?

LA RESILIÈNCIA

RESISTIR I RECUPERAR-SE

ANTECEDENT

- La paraula RESILIÈNCIA ve de la física (del llatí *resilio*, que significa rebotar, resistència al cop, recuperar la forma original). Es refereix a la capacitat dels materials a tornar a la seva forma quan són forçats a deformar-se.
- Les ciències humanes utilitzen aquesta metàfora per descriure fenòmens observats en persones que, a pesar de viure en condicions d'adversitat, són capaces de desenvolupar conductes que els possibiliten tenir una bona qualitat de vida.
- És un concepte que neix de la constatació que hi ha persones que resisteixen més bé les incerteses i les situacions difícils de la vida.

DEFINICIONS (1)

- “L’habilitat per ressorgir de l’adversitat, adaptar-se, recuperar-se i accedir a una vida significativa i productiva” (ICCB, Institute on Child Resilience and Family, 1994).
- “És la capacitat de l’esser humà per enfrontar-se a les adversitats de la vida, aprendre d’elles, superar-les i, fins i tot, ser transformats per elles” (Grotberg, 1995).

ALTRES DEFINICIONS (2)

- “És un procés dinàmic que té com a resultat l’adaptació positiva en contextos de gran adversitat” (Luthar i altres, 2000).
- “És la capacitat d’una persona o d’un grup per desenvolupar-se bé, per seguir projectant-se en el futur tot i vivint esdeveniments desestabilitzadors, condicions de vida difícils i traumes de vegades greus” (Manciaux, Vanistendael, Lecomte i Cyrulnik, 2003).

ALTRES DEFINICIONS (3)

- La professora Eulàlia Bosch parla de:
- “una força regeneradora que surt d'alguna cosa que s'ha trencat”.

FACTORS RESILIENTS

Els estudis de Edith Henderson Grotberg (1995) van posar de manifest l'existència de tres grans categories:

- **El suport extern:** “Jo tinc” (suports en el meu entorn social).
- **La força interior:** “Jo sóc” o “Jo estic” (fortalesa intrapsíquica i condicions personals).
- **Els factors interpersonals:** “Jo puc” (habilitats respecte als altres: interpersonals i resolució de conflictes)

COM PROMOURE LA RESILIÈNCIA

- Es pot incrementar la resiliència en qualsevol etapa de la vida. La tasca de desenvolupar la resiliència dins de qualsevol grup es fa més fàcil si un pensa en temes de maons per la construcció del creixement i el desenvolupament. Aquests maons identifiquen i delimiten els factors resilents que poden promoure'ls d'acord a l'edat.
- Els maons de construcció estan compostats per (Erikson, 1985):
 - La confiança.
 - La iniciativa.
 - La identitat.
 - La capacitat per generar.
 - L'autonomia.
 - L'aplicació.
 - La intimitat.
 - La integritat.

RESILIÈNCIA A L'ESCOLA (1)

Actituds des de l'escola que possibiliten la promoció de la resiliència a la infància:

- Establir una **relació sana i de confiança** amb els infants.
- Descobrir en cada persona **aspectes positius**.
- Ser capaç de **posar-se al lloc de l'altre**. Per comprendre els seus punts de vista, les seves actituds, les seves accions.
- **Predicar amb l'exemple**, adoptant actituds de respecte, solidaritat i comprensió amb els infants. La humiliació, el ridícul, la subvaloració i la indiferència afecten negativament la imatge i la confiança que el nen o la nena té d'ell o d'ella mateixa.
- **Tenir en compte les necessitats**, les dificultats i les expectatives de cada infant, ja que aquestes són distintes.

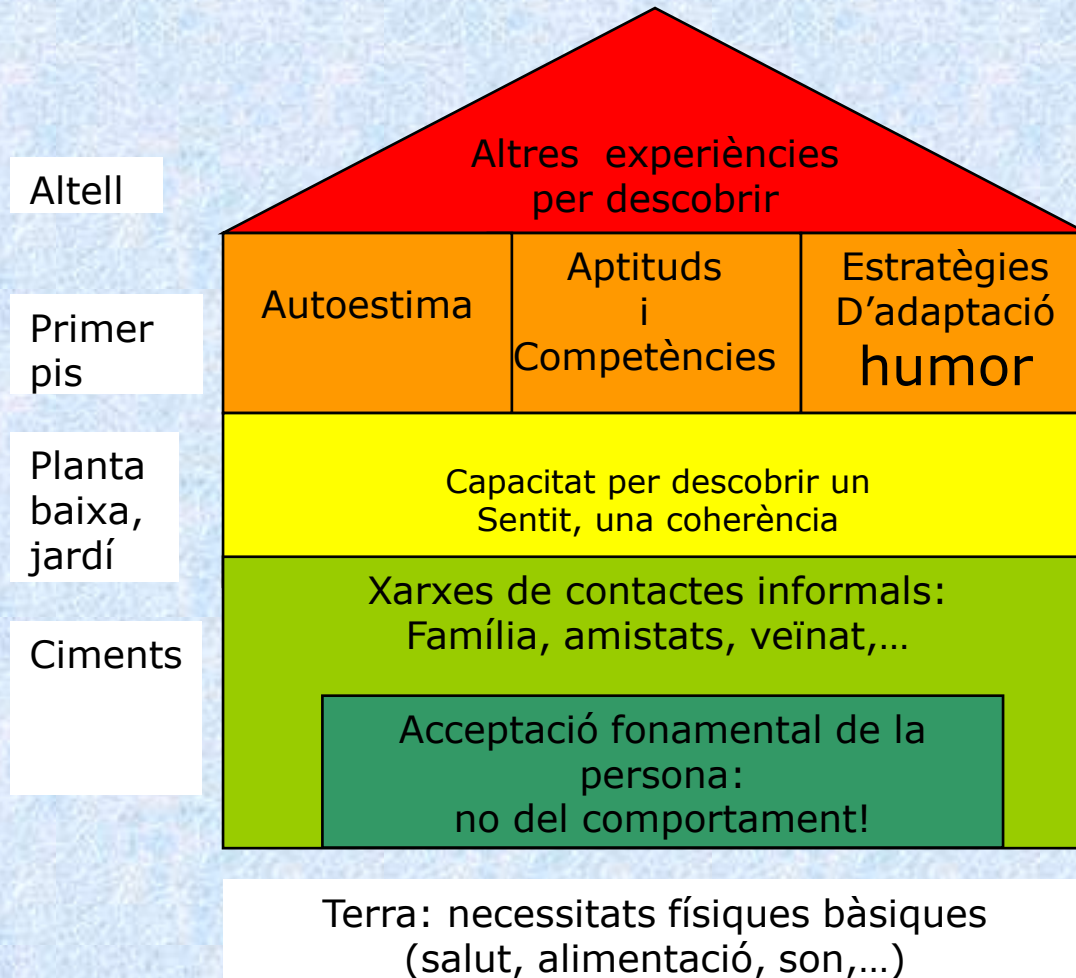

RESILIÈNCIA A L'ESCOLA (2)

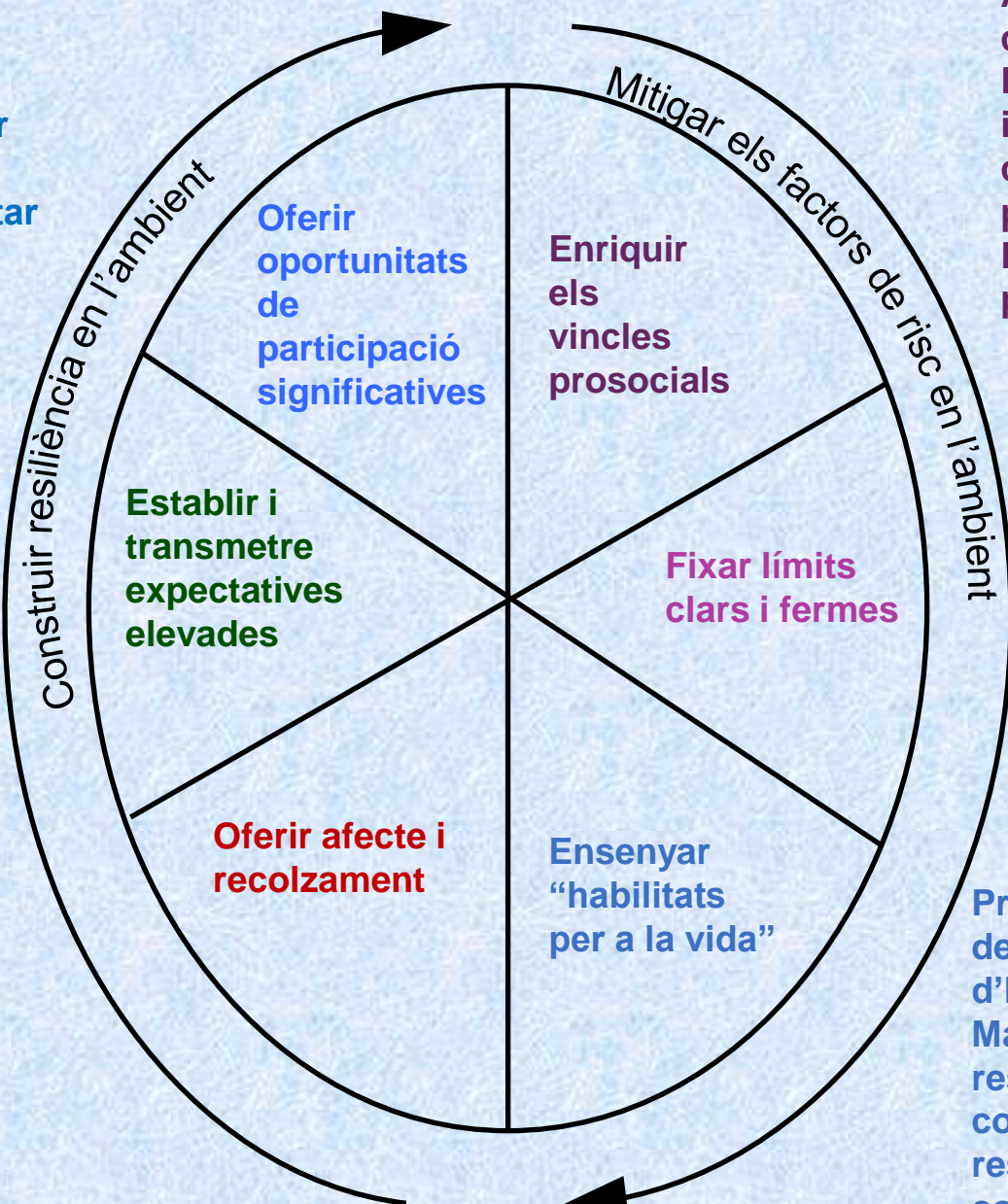
- Estimular el desenvolupament de **les capacitats d'escoltar, d'expressió** verbal i no verbal, i de la comunicació en general.
- **Posar límits**, amb observacions verbals tranquil·litzadores per ajudar els infants.
- Desenvolupar **comportaments conseqüents** que transmetin valors, orientacions i normes.
- **Fomentar l'autonomia** perquè l'Infant pugui comprendre, regular i gestionar les seves emocions.
- Estimular **l'esperit autocrític** mitjançant el diàleg intern (per analitzar i relativitzar el sentiment que m'ha provocat l'emoció negativa).
- **Somriure** per poder mirar-nos les coses amb humor constructiu.

LA CONSTRUCCIÓ DE LA RESILIÈNCIA

LA CASETA: Stefan Vanistendael

ELEMENTS QUE MILLOREN LA RESILIÈNCIA (Henderson)

Es reconeixen talents/habilitats.
Té possibilitats de ser actiu.
Se sent capaç d'aportar coses al món

Se sent capaç.
Es pot descriure de forma positiva.
Desenvolupa confiança en sí mateix.
Valora als altres i a sí mateix.
Pot descobrir les seves potencialitats

Se sent acceptat a l'escola
Es poden donar cures
Se sent visible
Rep reconeixements positius

Activitats no curriculars
Es poden establir interaccions cooperatives amb els parells
Pot comptar amb els pares i els adults

Coneix les expectatives i les normes de l'escola
Troba sentit s les normes
Se sent amb veu per canviar o establir normes

Processos sistemàtics de desenvolupament i d'habilitats per la vida
Manifesta assertivitat, resolució sana de conflictes, habilitat per resoldre problemes, control de l'estrès

Gestió emocional

Què és IE?

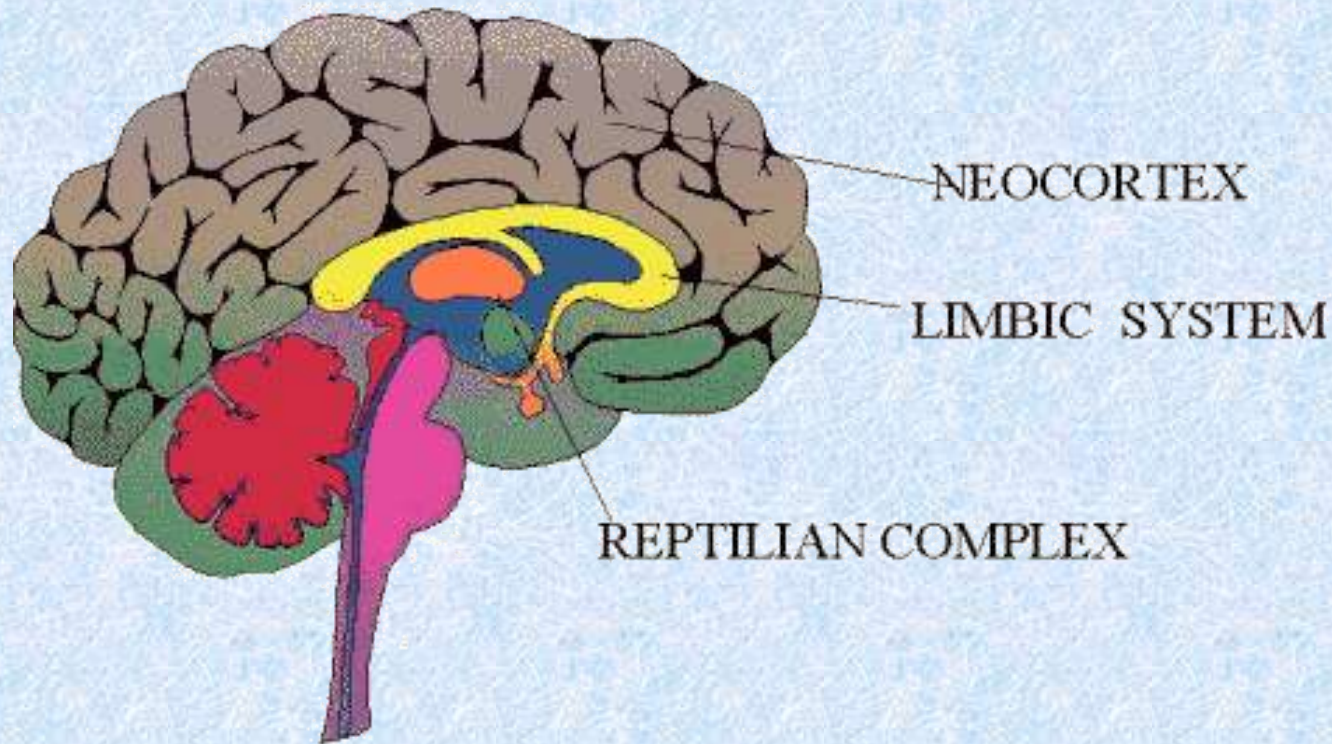
- La capacitat per reconèixer, comprendre i regular les emocions.
 - Percepció : captar-les i poder posar-li nom.
 - Comprensió: interpretar-les en vinculació en un context , situació on s’ha generat, dels altres i de la situació d’un mateix.
 - Regulació: capacitat per canviar i regular el meu comportament i/o desig.

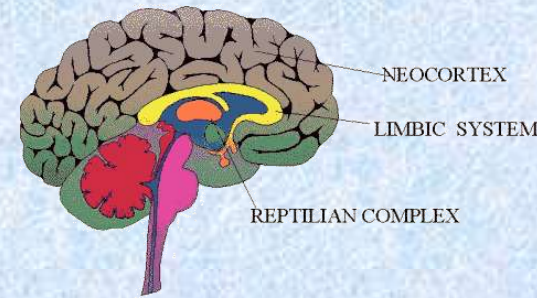

Dimensions:

- **Neurofisiològica:** respostes involuntàries: taquicàrdia, sudoració, sequedat a la boca, :neurotransmissors, secrecions hormonals, respiració, pressió sanguínia...
- **Comportamental:** expressions facials(23 muscles) to de veu ... Aquest es pot dissimular.
- **Cognitiva:** vivència subjectiva que coincideix amb el que es denomina sentiments. Permet etiquetar una emoció en funció del domini del llenguatge. Autoinforme

Els “tres” cervells:

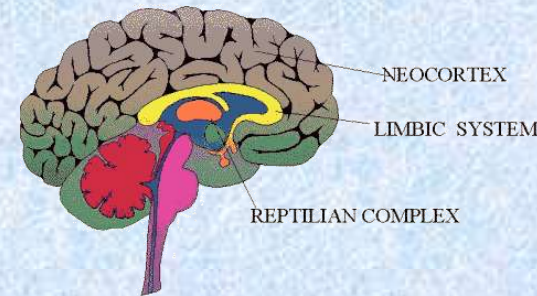

Cervell reptilià:

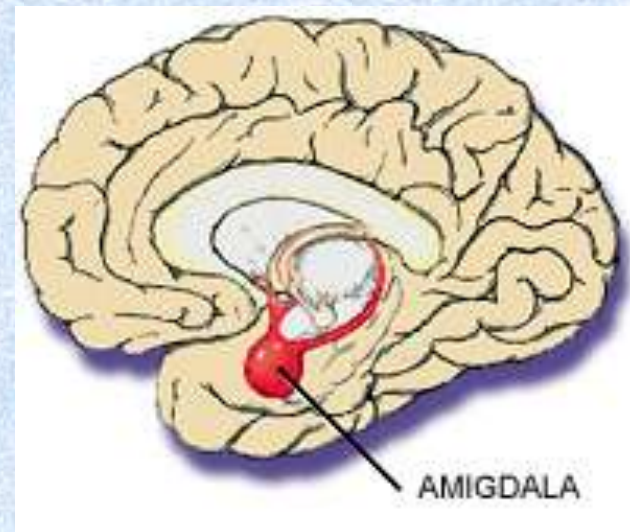
- Instints bàsics de supervivència:
 - Desig sexual
 - Recerca del menjar
 - Respostes de fugida-atac.
- Hipotàlem
- Tronc cerebral
 - Sistema endocrí, sistema cardiovascular, sistema immunològic, sistema respiratori inconscient, gana set, vigília-son,

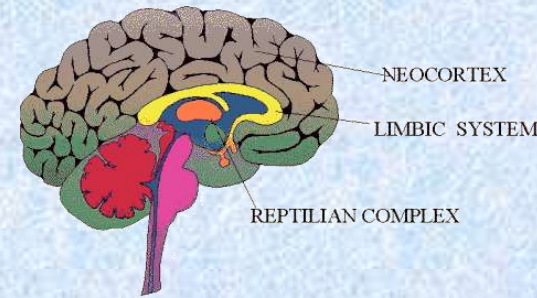
Cervell límbic:

- Centre de les emocions. Es processen les emocions, memòria emocional, rebuda de tacte i olfacte...
- Connexió constant amb l'escorça cerebral.

- Tàlem
- Hipocamp
- Amigdala

Neocòrtex:

- S'encarrega de: planificació, el llenguatge, la imaginació, la creativitat, la capacitat d'abstracció, la resolució de problemes.
- Coordina les reaccions emocionals (excepte via no conscient).
- Frena les senyals del sistema límbic.
- Lòbuls prefrontals i lòbuls frontals:

Emocions

EMOCIONS	DEFINICIÓ	
POR	Apareix quan l'individu percep una situació o estímul com amenaçant.	temor, horror, fòbia
IRA	S'activa quan es bloqueja la conducta dirigida cap a una fita o al ser enganyats, ferits o traicionats.	Ràbia, colera, rancor, odi indignació...
TRISTESA	S'activa davant el fracàs i la separació.	Depressió, frustració, decepció...
ALEGRIA	S'activa davant l'èxit i els aconteixements positius, i situacions que es reforcen amb l'autovàlua.	Felicitat, entusiasme, eufòria enamorament...
SORPRESA	S'activa davant de sucesos inesperats.	Energia, acceptació..
FÀSTIC	S'activa davant un objecte deteriorat o aconteixement psicològic de mal gust.	Angoixa, rebuig, evitament

POR

- Amigues
- Enemigues
- Evolutives
 - No alarmar-se
 - Tenir paciència
 - Animar-los a habitar-se a allò que espanta
- Tu no ets la teva por.
- Actitud proactiva orientada a metes.
- Aprendre a inhibir la resposta
- Controlar l'atenció
- La parla interior
- Canviar el poder dels desencadenants
- Augmentar la confiança en un mateix
- Resistència a la frustració
- Optimisme
- Esperança

No es tracta de no sentir por, sino d'actuar malgrat ella.

Marina J.A

Respostes de por

- Fugida
- Paralització
- Contrafòbica

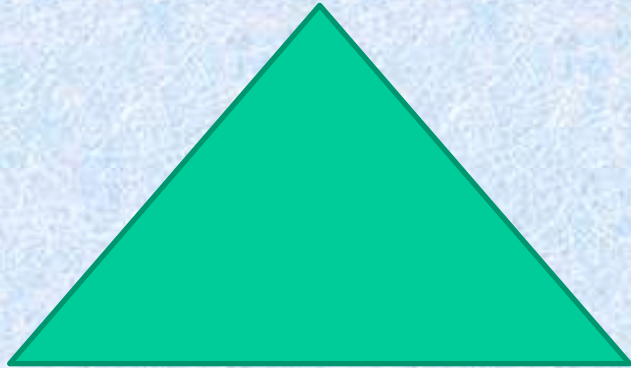
REGULACIÓ:

Capacitat per canviar i regular el meu comportament i/o desig.

Al principi l'adult té un paper rellevant en ajudar a entendre i gestionar les emocions i els poden suggerir fites alternatives.

EMOCIÓ

TENIR ESTRATÈGIES
D'ENFRONTAMENT

COMPORTAMENT

COGNICIÓ

CAPACITAT PER
AUTOGENERAR-SE
EMOCIONS DE
BENESTAR

COM EM SENTO?...

CÓMO ME SIENTO?

CONTENT

TRIST

ENFADAT

TRANQUIL

PREOCUPAT

ESPANTAT

NERVIÓS

SORPRÉS

QUÈ PASSA?...

N'HA SORTIT MOLT BÉ UNA FEINA

VULL UNA JOGUINA

VULL CROMIS DE POKEMON

ANYORO LA MAMA

NO EM SURT LA FEINA

N'HE ENFADAT AMB UN COMPANYY

MHE ENFADAT AMB EL MESTRE

QUÈ PODEM FER?...

FER PETONS I ABRAÇADES

DEMANAR AJUDA ALS MESTRES

DEMANAR AJUDA ALS COMPANYS I TREBALLAR TOTS JUNTS

FER LA FEINA TRANQUIL·LAMENT

DIBUIXAR

BUSCAR CARTAS DE POKEMON

DEMANAR PERDÓ

QUÈ PODEM FER?...

PER PETONS I ARRACADES

DEMANAR AJUDA ALS TUTES

DEMANAR AJUDA ALS COMPANYS I TREBALLAR TOTS JUNTS

FER LA FEINA TRANQUIL·LAMENT

DESSUAR

BUSCAR CARTAS DE POKEMON

DEMANAR PERDÓ

Com em sento?

TRANQUIL

Què passa?

M'HA SORTIT MOLT BÉ UNA FEINA

Què puc fer?

MATERIAL COMPLEMENTARI

FACTORS RESILIENTS

SUPPORT INTERN (Jo soc).

- Una persona que li agrada a la majoria de gent.
- Generalment tranquil i ben predisposat.
- Algú que aconsegueix allò que es proposa i planifica pel futur.
- Una persona que es respecta a ella mateixa i als altres.
- Algú que sent empatia pels altres i es preocupa per ells.
- Responsable de les pròpies accions, acceptant les seves conseqüències.
- Segur de mi mateix, optimista, confiat i amb moltes esperances.

FACTORS RESILIENTS

SUPPORT EXTERN (Jo tinc) 1.

- Una o més persones dins del meu grup familiar en les que puc confiar i que m'estimen incondicionalment.
- Una o més persones fora del meu entorn en les que puc confiar plenament.
- Límits en el meu comportament.
- Persones que m'estimulen a ser independent.
- Bons models a imitar.
- Accés a la salut, l'educació i a serveis de seguretat i socials que necessito.
- Una família i un entorn social estables.

FACTORS RESILIENTS

FACTORS INTERPERSONALS (Jo puc)

Capacitats interpersonals i de resolució de conflictes.

- Generar noves idees i nous camins per fer les coses.
- Realitzar una tasca fins a finalitzar-la.
- Trobar l'humor de la vida i utilitzar-lo per reduir tensions.
- Expressar els meus pensaments i sentiments en la meva comunicació amb els altres.
- Resoldre conflictes en diferents àmbits: acadèmic, laboral, personal i social.
- Controlar el meu comportament: els meus sentiments, els meus impulsos, poder demostrar el que sento.
- Demanar ajuda quan la necessito.

FACTORS RESILIENTS

- Aquests factors resilient es poden promoure per separat. Però a l'hora d'afrontar una circumstància adversa, es combinen factors de totes les categories segons es necessitin.

CONFIANÇA

- És la clau per promoure la resiliència i es converteix en la base per desenvolupar altres factors resilents. Quan els nens i els joves senten aquestes relacions de confiança i afectuoses estan llestos per:
 - Acceptar els límits a les conductes i imitar models (Jo tinc).
 - Ser més agradables, solidaris, optimistes i esperançats (Jo soc).
 - Involucrar-se més fàcilment en relacions interpersonals exitoses, resoldre conflictes en diferents àmbits i demanar ajut.

AUTONOMIA

- Es defineix com independència i llibertat, la capacitat de prendre les pròpies decisions. Mitjançant aquests sentiments de separació el nen comença a entendre que existeixen conseqüències per cada comportament, aprèn sobre el que està bé i està malament, experimenta la sensació de culpa quan fa mal o decep a algú.
 - S'enforteix la voluntat i el desig d'acceptar límits en les seves conductes (Jo tinc).
 - Es promou el respecte per a ells mateixos i per els altres, s'activa l'empatia i la solidaritat i augmenta el sentiment de ser responsable dels propis actes (Jo soc).
 - Desenvolupa la gestió dels sentiments i emocions (Jo puc).

INICIATIVA

- És la capacitat i la voluntat de fer les coses. La voluntat de provar és el que realment compta per generar iniciativa, no els projectes que, potser, no s'han pogut acabar.
- Reforça les relacions de confiança en els altres, ajuda a reconèixer els límits del comportament i augmenta l'acceptació d'ajut (Jo tinc).
- Reforça la sensació de tranquil·litat i predisposició, facilita la demostració d'empatia i solidaritat, promou la responsabilitat sobre les conductes i ajuda a estar optimista, segur d'un mateix i esperançat (Jo soc).
- Afavoreix l'expressió dels sentiments i els pensaments, la solució de problemes, la gestió de sentiments i conductes i demanant ajuda als altres (Jo puc)

APLICACIÓ

- Es defineix com realitzar una tasca de forma diligent; és un pilar molt poderós i es veu potenciat per la seva connexió amb altres factors resilients.
 - Té connexió amb els models a imitar i els estímuls per se independents (Jo tinc).
 - Aconseguir objectius i planificar el futur (Jo soc).
 - Mantenir una tasca fins acabar-la i resoldre problemes i demanar ajut (Jo puc).

IDENTITAT (1)

- Les preguntes més importants que un es formula durant l'adolescència per desenvolupar la pròpia identitat són:
- Qui soc jo?
- Com em veig respecte els altres de la meva edat?
- Com són les noves relacions amb els meus pares (i amb altres figures d'autoritat)?
- Què he aconseguit?
- A partir d'aquí, cap a on continuo el camí?

IDENTITAT (2)

- Quan s'obtenen respostes satisfactòries a aquestes preguntes, estem mostrant les nostres habilitats per controlar el nostre propi comportament, per comparar les nostres conductes amb els estàndards acceptats, per ser útils i poder proporcionar suport als altres. Els factors resilients no només han d'estar desenvolupats sinó que cal gaudir d'ells.

IDENTITAT (3)

Per promoure la resiliència en joves adolescents es poden considerar les pautes següents:

1. Equilibrar l'autonomia amb l'ajut; l'ajut ha d'estar sempre disponible, però no ser imposat.
2. Moderar les conseqüències dels errors amb afecte i empatia, de forma que el jove es pugui permetre el fracàs.
3. Dialogar i negociar alguns límits per augmentar la independència; conversar sobre noves expectatives i nous reptes.
4. Estimular a l'adolescent a acceptar les responsabilitat de les conseqüències del seu comportament.
5. Animar i moderar la flexibilitat per escollir diferents factors resilients quan una situació adversa canvia.

IDENTITAT (4)

El resum de les indicacions seria el següent:

1. Construir confiança.
2. Concentrar-se en la persona, no en el conflicte.
3. Mantenir una actitud positiva.
4. Establir grans expectatives i proporcionar l'ajuda necessària perquè el jove pugui assolir-les.

Extret de Henderson Grotberg, E. (2006) “¿Qué entendemos por resiliencia?. ¿Cómo promoverla?. ¿Cómo utilizarla?”.

LA CASETA

- És un model qualitatiu d'elements de resiliència, com ara l'acceptació fonamental de la persona, l'humor constructiu, la recerca de sentit, etc.

Es tracta d'una petita casa composta d'uns quants pisos i diverses habitacions. Cada part es refereix a un camp d'intervenció possible per a la construcció o el manteniment de la resiliència. Els fonaments representen les necessitats materials bàsiques, com ara el menjar i les cures de salut. La planta baixa està formada pels vincles i les xarxes socials. En la primera planta es troba la capacitat per buscar-li sentit a la vida. En la segona planta hi ha diverses habitacions: l'autoestima, les aptituds personals i socials, i el sentit de l'humor. A les golfes hi ha una habitació oberta per a les noves experiències per descobrir.